

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نیاشد تن من مباد بدین بوم ویر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

استاد محمد اسحاق برکت
ویرجینیا - اضلاع متحده امریکا
۳ جنوری ۲۰۱۱

بیانید پښتو بیاموزیم

گړنی پښتو او لغتونه

(محاورة و لغات پښتو)

۲۹ لوست

(درس ۲۹)

درس امروز خود را طبق معمول با چند لغت و صورت استعمال آنها در محاوره شروع میکنیم.

خور :- با حرف "خ" مضموم و واو مجهول بر وزن "کور" یعنی کج یا به اصطلاح عام :
"یک بغله" یا "مور ، جور ، سور" و غیره.

اما "خور" بمعنای شیرین و مزه دار، یک صفت چارشکلست که آنها را بعد از استعمال شان در جملات ذیل ملاحظه میفرمائید:

- دا خټکی خور دی او هغه خټکی لا ډېر خواړه دي .

- دغه مڼه ډېره خوره ده او هغه مڼې دومره خورې نه دي.

علاقه مند عزیز ! دقت نمایند که تلفظ این صفت در نامهای مؤنث بکلی فرق میکند:

حرف "خ" نیم حرکت، "و" مفتوح و "ر" در مفرد مؤنث بنابر موجودیت "های غیر ملفوظ" فتحه و در جمع مؤنث به علت "یای مجهول" کسره میگیرد.

خوړه ، خوړي

خواننده ارجمند و گرامی ! امید است در تلفظ لغت بگونه ای که در بالا شرحش رفت توجه مبذول داشته این لغت را با املاء هم شکل و قیافه و تلفظ دیگر و پسوند آن در ذیل ملاحظه کنید:

خور بدل :- با "خ" مضموم و واو معروف یعنی افگار شدن، درد کردن.

باین مثالها توجه فرمائید :

- نن زما یوه پڼه خوړیږي خو پرون مي دواړه پښي خوړېږي

- نن مي سر خوړیږي او پرون مي دواړه لاسونه خوړېږي

این مصدر در مواردی که با (زره) یعنی قلب یا دل استعمال میشود معنی ترحم و دلسوزی را افاده

مینماید مثلاً :

- ولي دي په ما زړه نه خوږيږي زه په دي توده هوا كې كار كوم واو د سيوري لاندې خوب كوي؟
- دځينو بديانو زړه پر ببوزلو نه خوږيږي .

طوريكه ميدانيم "خوږېدل" يک مصدر لازمست، همانگونه كه "كول" يکې از علايم مصادر متعديست "يدل" هم وقتي در اخير اسماء وصفات جا ميگيرد آنها را به فعل لازمی تبديل ميكند. (لطفاً به درسهای افعال لازمی و متعدی مراجعه كنيد).

علاقه مندان ارجمند اگر جملات بالا را به دقت ملاحظه نمايند، بسيار زود در می يابند كه :

در زمان حال فعل از مفعول مُتابعت نکرده اما در زمان ماضی تابع آن گرديده .
اگر بخاطر داشته باشيد كه وقت تشریح گردان افعال ياد آور شده بودم كه :
در زمان حال و استقبال فعل از مفعول متابعت نکرده اما در زمان گذشته جنسيت و تعداد آنرا در نظر گرفته ازان متابعت مينمايد .
به اين مثالها توجه كنيد :

در زمان حال :-

- زما (ستا) سر خوږيږي - ډېر ستري سوي يو زموږ لاسونه خوږيږي.
- ډېر ستري شوی يم پينه مي خوږيږي، كه ريښتيا راباندې وايي زما سترگي هم خوږيږي .

در زمان ماضی :-

- پرون زما زنگون (ځنگون) ډېر خوږ ېده او پروسبركال په همدې وخت كې مي بيا دواړه زنگونه خوږ ېدل .

در زمان مستقبل :-

- احمده ! په اغزنه ونه مه خپره په سترگه كې به دي اغزی لارشي او هغه به رنده كړي.
- صمد خانه ! دومره ښكته او پورته مه ځغله، د شپي به دي بيا پښي وځوږېږي .
بعد از انكه دو جمله بالا را نوشتم متوجه چند لغت جديد شدم و دريغم آمد آنها را نادیده گرفته بگذرم و درس امروز را به پايان برسانم ، به آنها دقت كنيد!

- اغزن :- بمعناى خاردار- خارين
د گلاب بوتې ټول اغزن دي او د ځنځلو ونې اغزني دي .

- روند :- حرف اول مضموم و واو معروف، يعنى كور، نابينا ، عُمی - يک صفت چارشکليست:
روند - رانده - رنده - رندي .

روند هلیک ، رنده نجلی ، رانده خلیک ، رندي ښځي .

:- بمعناى زانو يک اسم مذکراست و جمع آن (زنگايه) است .**بون گزنه** :-

کون :- کر- باز هم یک صفت چار شکليست :
کون سړی، کايه هلکان، کڼه ښځه، کني نجوني.

تر بل پښتو لوست پوري چي بيا به ستاسو په چوپړ كې واوسم، تاسو په لوی او ښونكي
خدای سپارم ، الله مو مل شه!